

Jaunrade veicina ekonomiku

Radošās aktivitātes stimulē saimniecisko attīstību un piesaista jaunatni

ALISE VĪTOLA,

RTU doktorante

Pārsteidzošais piensums

"21. gadsimtā visveiksmīgākās būs radošākās ekonomikas un sabiedrības. Radošums būs izšķirošais faktors uzņēmējdarbības konkurētspējas un sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanai," šāds paredzējums 2001. gadā tika iekļauts pētījumā par radošo industriju stāvokli Lielbritānijā. Radošums ir jāsaprot kā aktivitātes, kuru izcelsme balstās cilvēka talantos un prasmes un kurām, radot un izmantojot intelektuālo īpašumu, ir potenciāls veidot produktus ar augstu pievienoto vērtību.

Radošajā sektorā galvenokārt iekļaujas reklāma, arhitektūra, mākslas, amatniecība, dizains, filmu, mūzikas un datorspēļu industrijas, izpildītājmāksla, izdevējdarbība, programēšana, televīzija, radio u. c., kuru nozīme ekonomikas attīstībā arvien pieaug. Eiropā un pasaulē pēdējos desmit gados veikti pētījumi apliecina, ka radošais sektors aug straujāk nekā ekonomika vidēji – tā peļņa ir augstāka par peļņu tādās šķietami plaukstošās nozarēs kā informācijas un komunikāciju tehnoloģijas un autorāžošana. Iekšzemes kopproduktā šā sektora piensums pārsniedz pārtikas un tekstilrūpniecību, ķīmisko produktu ražošanu un pat operācijas ar nekustamo īpašumu.

Pētījumi konstatē arī faktu, ka radošajā un kultūras sektorā ar augstāko izglītību strādājošo īpatsvars ir divas reizes lielāks nekā vidēji ekonomikā. Ļoti svarīgs ir secinājums, ka kultūras un radošajam sektoram ir būtiska ietekme uz reģionālo attīstību, jo tā radītie produkti ir cieši saistīti ar vietējo tirgu un kultūru. Turklāt radošums piesaista augsti kvalificētu darbaspēku, investīcijas un tūrisma, arī pastarpināti veicinot reģionu attīstību.

Akcentējot jaunradi

Saeimas apstiprinātā Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam arī mūsu valstī jaunrade noteikta kā viena no četriem stratēģiskajiem principiem, kuru ievērošana var būtiski palielināt Latvijas attīstības iespējas. Ar precīzēšanu, ka jaunrade jāsaprot visplašākajā nozīmē, to attiecinoz uz jebkuru sabiedrisko un saimniecisko darbību.

Lai gūtu priekšstatu par radošumu Latvijā, nesen veikts pētījums, kurā analizēta cilvēku ar augstāko izglītību, zinātniskā talanta (iedzīvotāju, kas strādā zinātnes profesijās), radošās šķiras (zinātnieki, inženieri,

mākslinieki, mūziķi, arhitekti un vadītāji) un tās koda jeb bohēmiešu (mākslinieku, dizaineru, izklaides un sporta jomā strādājošu) koncentrācija desmit lielākajās Latvijas pilsētās (deviņās republikas nozīmes pilsētās un Ogres novadā). Līdztekus mēģināts atbildēt uz jautājumu, vai pilsētas ar augstākiem radošuma rādītājiem attīstās straujāk. Radošuma mērīšanai izmantoti dati, kas iegūti, Latvijas Universitātei pēc Labklājības ministrijas pasūtījuma veicot pētījumu par darbaspēka profesionālo mobilitāti. Pētījuma ietvaros tika aptaujāti 20 025 cilvēki visā Latvijā, tajā skaitā desmit lielākajās Latvijas pilsētās – 2500.

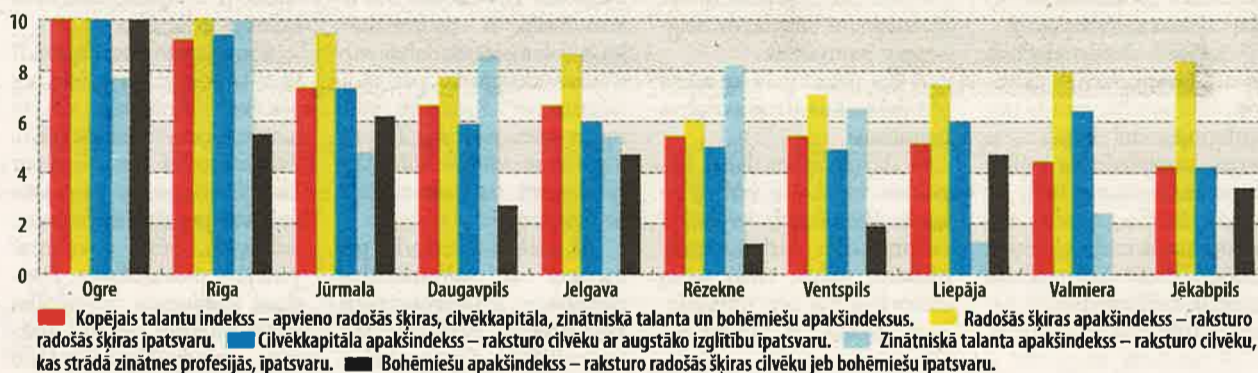
Pētījums liecina, ka augstākie radošuma rādītāji ir Ogrē, Rīgā un Jūrmalā (1. grafiks). Ogrē ir augstākā radošās šķiras, cilvēku ar augstāko izglītību un bohēmiešu koncentrācija, Rīgā – vislielākā zinātnisko talantu koncentrācija, kā arī augsts radošās šķiras un cilvēku ar augstāko izglītību īpatsvars. Arī Jūrmalā radošās šķiras koncentrācijas ziņā būtiski neatpaliek no Ogres un Rīgas. Ceturtajā un piektajā vietā atrodas Daugavpils un Jelgava. Izņemot Daugavpili, pirmajā piecniekā iekļuvušās pilsētas atrodas Latvijas ekonomiskajā centrā Rīgā un

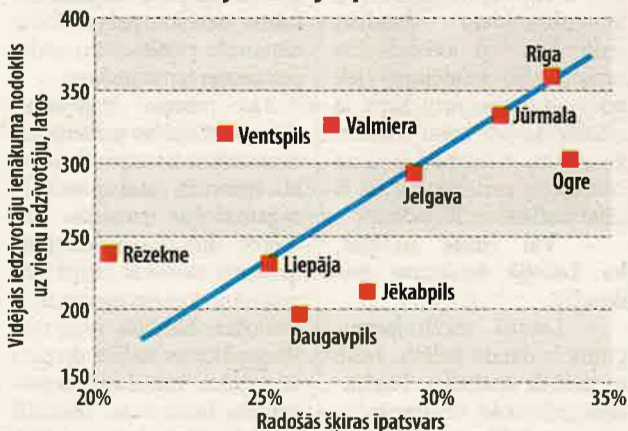
SARMĪTES PUJĒNAS FOTO

lelu teātris Liepājā ir samērā jauna kultūras aktivitāte, kas pilsētniekus ieinteresējusi.

1. grafiks. Talantu indeksi 10 lielākajās Latvijas pilsētās. (Indeksi veidoti 10 punktu skalā, labākajam rezultātam piešķirot 10 punktus un pārējos rezultātus izsakot kā attiecību pret labāko rezultātu.)

2. grafiks. Radošās šķiras īpatsvars un iedzīvotāju ienākumi 10 lielākajās Latvijas pilsētās.

tās apkārtnē. Samērā zems rezultāts uzrāda Jēkabpils, Valmieru un Liepāju.

Attīstītākā – Rīga

Salīdzinot pilsētu attīstības tempus laikā no 2005. līdz 2009. gadam, pozitīvākās attīstības izmaiņas redzamas Jūrmalā un Ventspilī, negati-

vākās – Rēzeknē un Liepājā. Jūrmalā bijis visaugstākais vidējais iedzīvotāju ienākums un iedzīvotāju skaita pieaugums, savukārt Ventspilī – zemākais bezdarba līmeņa pieaugums un vērtīgā nemāma iedzīvotāju ienākumu celšanās. Rēzeknes attīstību negatīvi ietekmējis augsts iedzīvotāju skaita samazinājums

un straujš bezdarba līmeņa pieaugums. Visattīstītākās pilsētas statusu Latvijā saglabā Rīga, kam seko Ventspils un Jūrmala.

Talantu indeksu salīdzinājums ar pilsētu sociālekonomiskās attīstības tendencēm – attīstības līmeni un tempu – liecina, ka pilsētas ar augstāku radošās šķiras koncentrāciju attīstās straujākā tempā kopumā. Tur vērojams arī sociālekonomiskās attīstības līmeņa kāpums – augstāki vidējie iedzīvotāju ienākumi un zemāks bezdarba procents (2. grafiks).

Daži secinājumi

Pētījuma novitāte ir paplašināts skatījums uz radošumu Latvijā, apskatot ne vien tradicionāli par radošajām atzītas nozares (piemēram, 2006. gadā Kultūras ministrijas uzdevumā tika veikts pētījums par radošajām industrijām un secināts, ka tas veicina ekono-

miskās aktivitātes), bet gan radošuma konceptu attiecinot uz daudz plašāku profesiju un iedzīvotāju slāni. Lai gan minētajā pētījumā lielākoties izmantoti vēl pirms krīzes iegūtie dati, šis apstāklis nemazina radošuma nozīmi ekonomikas attīstībā.

Par to liecina ne vien radošajās industrijās (atpūta, izklaide, kultūras norises u. tml.) iesaistīto komersantu aktivitātes reģionos, plaukstošie masu pasākumi un jaunu tūrisma objektu izveidošana, bet arī dažādu inovatīvu projektu attīstība krīzes periodā privātajā un nevalstiskajā sektorā. Ir necerēti liels pieteikumu skaits Eiropas Reģionālās attīstības fonda finansētajiem augstas pievienotās vērtības projektiem. Tāpat interese izraisījis "Open Space" projekts par iedzīvotāju un nevalstisko organizāciju iesaistīšanu valsts administrēšanā un attīstīšanā dažādos līmeņos, ieskaitot ES.

Nominācijas UNESCO

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija (LNK) aicina iesniegt nominācijas UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālajam sarakstam.

Šis saraksts izveidots ar mērķi izcelt, apzināt un popularizēt Latvijas kultūras un dabas mantojumu, kam UNESCO Konvencijas par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību izpratnē ir īpašas nozīmes universāla vērtība Latvijas, Eiropas un pasaules mantojuma kontekstā un kas ir aizsargājams un nododams nākamajām paaudzēm.

Saraksts tiek veidots atbilstoši UNESCO Vispārējām vadlīnijām pasaules mantojuma konvencijas īstenošanai, kuras nosaka UNESCO Pasaules mantojuma nacionālo sarakstu (angļu. val. *Tentative Lists*) dibināšanu konvencijas dalībvalstīs. Nacionālais saraksts apzina un tajā tiek iekļautas kultūras un/vai dabas mantojuma vietas un objekti Konvencijas dalībvalstīs, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība un kuru dalībvalstis nākotnē varētu nominēt Pasaules mantojuma sarakstam. Latvijas dabas un/vai kultūras mantojuma vietas un objektu atbilstība šim sarakstam tiks vērtēta saskaņā ar UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālā saraksta nolikumu.

UNESCO Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību pieņemta 1972. gadā. Latvija tai pievienojās 1995. gadā, tādējādi apliecinot vēlmi sniegt savu ieguldījumu Pasaules dabas un kultūras mantojuma saglabāšanā. Latvijas vārds Pasaules dabas un kultūras mantojuma sarakstā minēts saistībā ar diviem ierakstiem: Rīgas vēsturisko centru (iekļauts 1997. gadā) un Strūves ģeodēzisko loku (starpvalstu nominācija, iekļauta 2005. gadā). Kopumā UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā pašreiz ir iekļautas 890 nominācijas.

Nominācijas iesniedzamas UNESCO LNK sekretariātā līdz 30. septembrim.

Fotogrāfija – Ludzā

Sestdien, 7. augustā, Ludzas tautas namā atklās Starptautiskās fotogrāfijas vasaras skolas jeb ISSP2010 Gala izstādi. Tajā prezentē radošos projektus, kas būs tapuši ISSP nodarbību laikā Ludzas novada Frankopolē no 31. jūlija līdz 7. augustam. ISSP Ludzas pusē notiek jau piekto reizi, kļūstot arvien atpazīstamāka – šogad tajā piedalās 21 valsts pārstāvji, bet radošās darbnīcas vada starptautiski augstu vērtēti fotogrāfijas profesionāļi.